

Åndsfrihed

Indskoling

Om forløbet

Åndsfrihed er et abstrakt begreb, som det kan være svært at arbejde direkte med i indskolingen. Men arbejder man med temaerne **Dialog som livsform, Værdier og Interreligiøs kompetence**, arbejder man indirekte med åndsfrihed. Se opgaver under disse temaer.

Vi har dog lavet to opgaver, der direkte adresserer henholdsvis brugen af ytringsfrihed og forsamlingsfrihed. Begge opgaver kan fx kombineres med forløbet Dialog som livsform, indskolingen.

De to opgaver kan også inddrages i relation til tekster eller samtaler, klassen i øvrigt har, hvor betydningen af at kunne tale frit og kunne forsamles indgår.

De to opgaver omfatter

- kategorisering af udsagn
- samtaler om hvordan man taler til og med hinanden
- leg
- samtaler om hvorfor det vigtigt at kunne samles fx for at lege

Åndsfrihed til indskolingen har kun de to første faser af de ellers generelle tre faser:

- **Kom godt i gang** Her tunes eleverne ind på forløbets tema. Der etableres en "stemthed" ift. det kommende indhold.
- **Indtryk, udtryk og dialog** Her arbejdes med indhold, i form af lærerinput, tekster mv. Indholdet danner basis for æstetiske eller diskursive produkter, der efterfølgende er omdrejningspunkt for udforskende dialoger.
- **Forankring** Her samles der op på forløbets læring, oftest i form af et æstetisk produkt. Omsætning til et nyt formsprog styrker læring og fastholdelse.

Alle tidsangivelser er vejledende

Kom godt i gang

Anerkendelse af hinanden

Gå på tværs af cirkel – se på hinanden

Tidsforbrug: 10 minutter

Forklar eleverne, at I om lidt skal tale om, hvordan man taler til og med hinanden. Derfor begynder I med en lille øvelse i at lægge mærke til alle i klassen.

- Eleverne står i en cirkel. Forklar, at det nu handler om, at der hele tiden er to elever i bevægelse men kun to. Øvelsen foregår i stilhed.
- Begynd selv med at fange en elevs blik (eller udpeg en elev til at begynde). Når du har øjenkontakt, går I på tværs af cirklen og bytter plads. Det kan være en hvilken som helst elev i cirklen.
- Herefter gælder det om at få et flow i pladsskiftene. Uden ord men ved at holde øje med hinanden, fange hinandens blik.
- Som lærer er det vigtigt at holde øje med, at der ikke er nogen, der ikke bliver skiftet med. Hvis dette er tilfældet, så undlad at nævne navne, men sig fx ”det her hjørne har ikke været med, de skal også med. Vær opmærksom på alle i cirklen.”

Lad øvelsen fortsætte til der er et stabilt flow

Indtryk, udtryk og dialog

Hvad er (ikke) okay at sige?

Brugen af ytringsfrihed

Tidsforbrug: 40 minutter

Forklar eleverne, at I skal tale om, hvad man kan sige til hinanden, og hvordan man kan gøre det på en rar måde. Fortæl, at vi har ytringsfrihed i Danmark – at det betyder, at man må sige, næsten hvad man vil, men at det også er vigtigt at tænke over, hvordan ens ord påvirker andre.

Brug konkrete eksempler, som børn kan relatere til, fx situationer fra skolegården eller klasselokalet.

Afhængigt af klassetrin og læseniveau kan øvelsen laves udelukkende fælles (Klassen) eller med en gruppedel

Klassen

Sorteringsøvelse

Lav en fysisk inddeling af de tre kategorier på tavlen eller gulvet, fx hvis I sidder rundkreds.

Læs udsagn højt for klassen (brug listen til download Hvad er ok at sige? – tilføj evt. flere/andre udsagn). Eleverne kommer med bud på, hvilken kategori udsagnet passer i.

- Helt okay at sige.
- Bør siges på en anden måde.
- Ikke okay at sige

Spørg, hvorfor det passer i den valgte kategori, og bed eleverne om hjælp til at finde alternative formuleringer, hvor dette er nødvendigt.

Opsamling og refleksion

Tal om, hvorfor det er vigtigt at tænke over, hvad man siger. Stil spørgsmål som:

- Hvordan føles det, når nogen siger noget rart til dig?
- Hvordan føles det, når nogen siger noget, der ikke er rart?
- Opsummér ud fra samtalen klassens egne "gode råd" til, hvordan man kan tale pænt og stadig være ærlig.

Med gruppe- eller pararbejde

- Grupperne får udleveret listen med udsagn (reducer evt. antal)
- De river eller klipper udsagnene fra hinanden
- De placerer udsagnene i 3 afgrænsede områder på et bord

Fælles opsamling og refleksion

Hør, hvor grupperne har placeret de enkelte udsagn, og bliv enige om en placering og eventuelle omformuleringer af udsagn.

Tal om, hvorfor det er vigtigt at tænke over, hvad man siger. Stil spørgsmål som:

- Hvordan føles det, når nogen siger noget rart til dig?
- Hvordan føles det, når nogen siger noget, der ikke er rart?
- Opsummér ud fra samtalen klassens egne "gode råd" til, hvordan man kan tale pænt og stadig være ærlig.

Overvej om og hvordan, du niveaupassende kan inkludere det uacceptable i

- *personangreb* – at forsøge at få sin mening igennem ved at kategorisere den eller de personer, der mener noget andet, på en negativ eller stødende måde (for eksempel ved at sige, at modstanderen er dum eller kujonagtig)

- *at angribe andres udseende eller smag* – det er noget personligt, som andre enten ikke kan gøre noget ved, eller har ret til selv at vælge
- *at generalisere* – at sætte andre i bås eller sige, at alle i en gruppe tænker noget eller er på en bestemt måde

Opgaven er delvist inspireret af Dembra: [Ytringsfrihet: Hva betyr det for deg? | Dembra](#)

Vi samles

Forsamlingsfrihed

Tidsforbrug: 15 minutter

Klassen

Skab en lille "forsamling" i klassen ved at lade eleverne sidde i en rundkreds.

- Tal om: Hvornår samles vi? (f.eks. fødselsdage, sport, klasses timer)

Lav en enkelt leg, hvor én elev styrer en leg og resten følger med. F.eks. klappeleg:

Klappeleg: deltagerne udfører en rytmisk serie af klap og bevægelser i fællesskab.

Lær rytmen: Start med en simpel rytme, som f.eks.:

- Klap i hænderne én gang.
- Klap på lårene én gang.
- Klap i hænderne én gang igen.

En elev (eller først læreren) bestemmer rytmen og holder den i gang. De andre elever følger efter og prøver at holde samme tempo

Andre elever prøver at bestemme rytmen

Variation: For at gøre det mere spændende kan der tilføjes ekstra bevægelser (f.eks. klap til sidemanden eller hop).

Klasseopsamling

Tal om: Hvorfor er det vigtigt, at vi kan samles og gøre noget sammen?

Forklar, at forsamlingsfrihed betyder, at vi har ret til at være sammen, når vi vil, med hvem vi vil og om hvad vi vil (inden for den øvrige lovgivning).

Evt. (afhængig af klassetrin) at der er steder i verden, hvor man kun må samles ganske få personer, fordi dem der bestemmer er bange for, at andre vil forsøge at komme til at bestemme.